

Mentor

OKTATÁSI, EGÉSZSÉG- ÉS ÉLETMÓDMAGAZIN

*Iskolareform:
válasz
a kor kihívásaira*

*Játszani, beszélni,
énekelni*

*Bezárjuk?
Átszervezzük?*

*A chip nem varázsszer,
de segít leszokni*

*Kellemes élmények
a legjobb
energiaforrásaink*

Tám
pont

Tankönyv- és taneszközkritikai melléklet

Támpont

Tankönyv- és taneszközkritikai melléklet

2004. június-július, 6-7. szám

Mégis, kinek az élete lesz?

Egy neves fővárosi gimnázium érettségi előtt álló gimnazistái vallanak elképzeléseikről – szívesen, természetesen, az uniós csatlakozás távlatában. Arra a kérdésre keresik a választ, mi jelent számunkra – Magyarország számára – az integráció előnyeit és hátrányait. Okfejtésük logikus, érvrendszerük megalapozott; széles látókörűek, magabiztosak, nem esoda, hogy jó (négyes) érdemjegynél egyik röpdolgozat sem kapott rosszabbat. Lám, a mostani fordulat majdani valódi hasznélvezői: felkészültek, józanok, objektívek, nincsenek illúziók; tudják, mi vár rájuk a jövőben, de azt is, mit vár el tőlük ez a jövő.

És mégis, a felsorolások olvasán az emberben felvetődik az a kérdés is: mégis, kinek az élete lesz ez a jövő, a csatlakozás történelmi lehetőségének megannyi történelmi ígérete? Az övéké vagy a nagyszüéiké is?

Az nem kétséges, hogy amikor az útlevel és vámvizsgálat nélküli utazás, a külföldi tanulás, a külföldi munkavállalás gyarapodó lehetőségeiről írnak, akkor saját életükre gondolnak. Akkor is, amikor kíméletlen tisztánlátással megfogalmazzák: mindazek elsősorban az idegen nyelveket jól beszélők és a megfelelő képzettséggel rendelkezők számára adottak, mert hisz ők minden bizonnyal ezt már most elmondhatják magukról. Mondják is: komoly a veszélye annak, hogy sok értelmiségi fiatal a határokon túl fogja keresni boldogulását. Saját jövőjük részéként örülnek annak is, hogy az országuk az eddigieknél több lehetőségre lesz külföldről támogatásokat kapni, hogy várhatóan nagyot fejlődik az infrastruktúra – például kútú utak épülnek! –, a nemzetközi együttműködésnek köszönhetően hatékonyabb lesz a tudományos kutatás – talán az AIDS elleneszerét is megtalálják! –, és hogy végre nálunk is elterjed a hulladék újrahasznosításának gyakorlata. Bizkeséget éreznek a nagykorúságot éppen csak átélők felett is, hogy mostantól kezdve nekünk, magyaroknak is lesz belezólásunk az Európát érintő döntési folyamatokba, és hogy egyszer majd mi is euróval fizethetünk – akár valamelyik uniós országban saját részre vásárolt hűzért is. Elégedetten állapítják meg, hogy a tőlünk keletre lévő országok számára még sokáig mi leszünk a nyugat.

Tisztában vannak azzal is, hogy bármilyen jól jönnek az alacsonyabb árú nyugati élelmiszeripari termékek a vásárlóknak, ez könnyen veszélybe sodorhatja a magyar gazdákat, s hogy a külföldi tőke a magyar vállalkozókat nem könnyű versenyhelyzetbe kényszeríteni – jól tudják ugyanis, hogy semmit nem adnak ingyen. Tartanak a csempészet és az illegális bevándorlás erősödésétől, de bíznak abban, hogy a nemzetközi együttműködés következtében a rendőrségi munka is hatékonyabbá válik.

Vajon miért érzik sokan a mai tizennyolcévesek közül azt is, hogy ez a csatlakozás a trianoni igazságtalanság jóvátételét is jelenti? Nekik ezzel a nyolcvan évnél régebbi eseménnyel kapcsolatban már nem lehetnek személyes emlémeik, ők nem éltek át sem a megcsontított Magyarországot polónkai és gazdáltsági sokkjait, sem pedig az emiatt szétszabdalt családok kényszerű elvárodolásának fájdalmát – honnan bennük mégis ilyen élevesen ez a sokévtizedes nosztalgia?

A választ, persze tudjuk: szüleik-nagyszüleik adták át nekik. Vagy a politikusok? De miért kell az ilyen, átörökött érzelmek révén a mai fiatalokkal az új távlatokba is továbbcipelgetni nagyszüleik generációjának történelmi terheit?

Az új Európa ugyanis már az ő életük. Nyugodtan rájuk bízhatjuk, milyenné alakítják.

Mihály Ildikó

TARTALOM

AKTUÁLIS

Az áfaemelés a tankönyvkiadást

is visszavetheti 3. oldal

Két nyelv – hány nyelv? 3. oldal

Mennyire édes az Aranyalma? 4–5. oldal

Az európaivá nevelő játék üzenete 5. oldal

MAGYAR–TÖRTÉNELEM

Az érettségi élmény is lehet 6–8. oldal

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Nyelvről, nyelvészetről másképpen 8. oldal

NYELVTUDOMÁNY

Virtuális helynevek 9. oldal

TÖRTÉNELEM

A holokauszt krónikája 10. oldal

Az (élet)út szélén 11. oldal

Kommentár nélkül 11. oldal

BIOLÓGIA

Élőlények – érző lények 12. oldal

ÉNEK–ZENE

Zenei művelődésünk ezer éve 13. oldal

GYÓGYPEDAGÓGIA

Segíts, hogy kit tudjam mondani! 14–15. oldal

PEDAGÓGIA

Kooperatív pedagógiai stratégiák 16. oldal

IRODALOM MINDENKINEK

Remekművek felfedezése 16–17. oldal

Kooperatív pedagógiai stratégiák

Suhajda Edit írása

Négy kiváló pedagógus együttműködéséből született meg a hagyományt folytató, mégis újat alkotó csoport IV. kötete. A sorozatot indította és szerkesztette Vastag Zoltán (1995-96-99). A pécsi munkacsoport 1998-ban alakult.

Tagjai: *Bárdossy Ildikó* és *Dudás Margit*, a Pécsi Tudományegyetem Pedagógia Tanszékének oktatói, *Pethőné Nagy Csilla* és *Priskinné Rizner Erika* az egyetem Babits Mihály Gyakorlógimnáziumának magyar és történelem szakvezető tanárai. Tevékenységük kardinális pontja a kooperatív lehetőségek feltérképezése és kidolgozása, majd azok oktatási módszerként való alkalmazása. A könyv együttműködésre, együttgondolkodásra, reflexióra, konstruktív kritikára mozgósít.

A csoport hitelességét bizonyítja, hogy évek óta maguk is sikeresen dolgoznak ebben a munkaformában. Ezt számtalan publikációjuk és konferencia-előadásuk is alátámasztja.

Kinek szól a könyv?

Pedagógusoknak, pedagógusjelölteknek, tanítóknak és mindazoknak, akik az együttműködésen alapuló tanulást szeretnék beilleszteni praxisukba. A szerzők beavatnak a kooperatív tanulás kutatásfejlesztési folyamatába. Megismerhetjük a tervezési, kivitelezési és az értékelési szakaszokat is. Az egész tanulási-tanítási fo-

lyamatot elméleti keretre építették és mindezt gyakorlatban kipróbálták.

A könyv felépítése

Az *Iskola és tanulás* címet viselő fejezetben a szerzők az iskolával, az iskolai tanulással kapcsolatos értelmezésekre és azok megfogalmazására vállalkoznak. Kiemelik és bemutatják a tanuláshoz szükséges (kulcs)kompetenciákat, ehhez figyelembe veszik a mai társadalmi kihívásokat és elvárásokat.

Az együttműködésen alapuló (kooperatív) tanulás fejezete a kooperatív tanulás lényegét, céljait, alapelveit, a kooperatív tanulás tanári feltételeit körvonalazza. Felvázolják az együttműködésen alapuló tanulás megszervezésének lehetséges lépéseit. A csoportalakítás kulcskérdéseire és a tanulásirányításra is adnak ötleteket.

Kooperatív tanulás a gimnázium 10. évfolyamán irodalomórán és történelemórán című fejezetben a szerzők a kutató-fejlesztő folyamat megvalósulásának környezetét és feltételeit körvonalazzák.

Az alfejezetben a kooperatív tanulás dokumentációit találhatjuk: a tématervet, az óraterveket, szemelvényeket, az egyéni és a csoportértékelő lapokat is. Több órai elemzés tárgya Vörösmarthy Mihály: *Csongor és Tünde* c. drámája. A mellékletben a csoportok által készített fürtábrákat tanulmányozhatjuk: a kétszintes drámát, a *Fa, Út és a Kert* motívumot. A jegyzőkönyvben a csoport működésével kapcsolatos sikereket és problémákat rögzíti a jegyzőkönyvvezető. A feljegyzések alapján tud beavatkozni a koordináló tanár. A kooperatív tanulás során alkalmazott tanulási technikák leírása a 3. szá-

mú függelékben található. Erre a tématervek egyes feladataiban ikon utal (egy nyitott könyv), jelezve, hogy, aki nem ismeri a technikát, az hátul a könyvben megtalálja a részletes leírását (Fürtábra, Kerekasztal-körforgó, Kilépő kártya, Mozaik, Ötlebörze, Pókhálóábra, Reciprok-tanítás, Rövid esszé, Tanári-kalauz, T-táblázat, Tudom, Tudni akarom, Megtanulom... stb. címeiken.)

Befejezéseként a kooperatív tanulással kapcsolatos diáktapasztalatokat olvashatjuk. A kooperatív tanulásban a tanár nemcsak a tudásról kér visszajelzést, hanem a tudás megszerzésének útjáról, az együttműködés szintjeiről, a tanulási légkörről, a motivációról, a tanulási helyzet kezeléséről is.

A könyvhöz *iff. Kosaras Attila* készített CD-mellékletet, amelyen órafelvételek részletei láthatók. Különböző kiegészítő értelmezések segítik áttekinteni a kooperatív tanulás folyamatát. A CD tartalmazza az óra céljait, a tanulás módszerét, az óra menetét, az *RJR*-modellt. (Külön értelmezve az *RJR*-modell részeit: *Ráhangelődést* a témára, *Jelentésteremtést* és a *Reflektálást*.)

A könyv külső megjelenése esztétikus. A borítón látható mozaik képecskék is az együttműködést ábrázolják. Ajánlom ezt a munkát mindazoknak, akik még nem dolgoztak együttműködésen alapuló tanulás-szervezéssel. Elolvasása után bizonyosan kedvet kapnak a módszer kipróbálásához.

VASTAGH ZOLTÁN (SZERK.):
KOOPERATÍV PEDAGÓGIAI
STRATÉGIÁK AZ ISKOLÁBAN IV.,

Pécsi Tudományegyetem BTK
Tanárképző Intézete, 2003.